

คำนำ

ในปัจจุบันนักเรียนชั้นประถมศึกษา กำลังประสบปัญหาทางการเขียน ลายมือเป็นอีกส่วนประกอบที่สำคัญในการศึกษาหาความรู้ในระดับสูงต่อไป เพราะลายมือถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มของทักษะการเขียนในรายวิชาภาษาไทย นอกจากผู้เรียนจะต้องมีความสามารถในการอ่านออกเสียงแล้ว การคัดลายมือก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่มีความสำคัญไม่แพ้กันเลย

เอกสารประกอบการจัดการเรียนรู้จัดทำขึ้นเพื่อให้ครูผู้สอนได้นำเนื้อหาในเล่มไปใช้ในการจัดกิจกรรมเขียนสวยด้วยมือเรา เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการคัดลายมือ หลักการคัดลายมือ และวิธีการคัดลายมือในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ การคัดลายมือตัวบรรจง การคัดลายมือวัด และการคัดลายมือหวัดแกมบรรจง นอกจากนี้ยังมีแบบตัวอักษรในแต่ละยุคอีกด้วย

นางสมศรี ขาติขุนทด

ครูชำนาญการโรงเรียนบ้านแม่กีดหลวงกัญไชยมิตรภาพที่ ๑๘๒

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
ตัวอักษรไทยปัจจุบันประเภทตัวเหลี่ยม	๑
ตัวอักษรแบบอาลักษณ์	๑
ตัวอักษรแบบพระยาผดุงวิทยาเสริม	๒
ตัวอักษรแบบโรงเรียนทุ่งมหาเมฆ	๓
ตัวอักษรแบบโรงเรียนสายน้ำทิพย์	๔
ตัวอักษรแบบภาควิชาประถมศึกษาคณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	๕
ตัวอักษรไทยปัจจุบันประเภทตัวกลมหรือตัวมน	๖
ตัวอักษรแบบขุนสัมฤทธิ์วรรณการ	๖
ตัวอักษรแบบกระทรวงศึกษาธิการ	๗
ตัวอักษรแบบราชบัณฑิตยสถาน	๘
การเขียนหนังสือ อาจารย์เปลื้อง ณ นคร	๙
หลักการเขียนบรรจง	๙
หลักการเขียนหัวดกแบบบรรจง	๑๐
ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการคัดลายมือ	๑๑
หลักการคัดลายมือ	๑๑

๑.๒ ตัวอักษรแบบพระยาผดุงวิทยาเสริม เป็นแบบหัดอ่านที่พระยาผดุงวิทยาเสริม เขียนในแบบหัดอ่านหนังสือไทยภาคต้นแบบหัดอ่าน ก ข ก กา และหนังสือหัดอ่านเบื้องต้น ซึ่ง พิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๑ ๒๔๗๓ และ ๒๔๗๖ ตามลำดับ ในการเขียนการอ่านอักษรไทยแต่ละครั้ง ได้ ใช้เป็นแบบฝึกเขียนหรือคัดลายมือพร้อมกันไปด้วย

ตัวอักษรแบบพระยาผดุงวิทยาเสริม

พยัญชนะ

ก ข ฃ ค ฅ ฉ ง จ ฉ
 ฐ ฑ ฒ ณ ฎ ฏ ฐ ฑ ฒ
 ณ จ ฉ ฃ ค ฅ ฉ น บ ป
 ผ ฝ พ ฟ ภ ม ย ว ล
 ว ศ ษ ส ห ฬ อ ฮ

สระ

ะ ั ึ ู ื ุ ุ
 ะ ั ึ ู ุ ุ ุ

๑.๓ ตัวอักษรแบบโรงเรียนทุ่งมหาเมฆ มีลักษณะคล้าย แบบของพระยาผดุงวิทยาเสริม ซึ่งอาจารย์สุริน สุพรรณรัตน์ อาจารย์ใหญ่ท่านแรกของโรงเรียน ได้นำลายมือของบิดา คือ อาจารย์มิ่งคล สุพรรณรัตน์ อาจารย์ใหญ่โรงเรียนสุพาศพิทยาคม (ตรอกวัดราชนัดดา กรุงเทพฯ) ให้อาจารย์พูนสุข นิลวัฒนานนท์ (บุญยัสวัสดิ์) จัดทำเป็นแบบคัดลายมือของโรงเรียนตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๙

ตัวอักษรแบบโรงเรียนทุ่งมหาเมฆ

พยัญชนะ

ก ข ฃ ค ฅ ฆ ง ๑ จ
 ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐
 ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙
 ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘
 ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗

สระ

ะ ำ ึ ึ ึ ึ ึ ึ ึ
 ั ำ ำ ำ ำ ำ ำ ำ

๑.๔ ตัวอักษรแบบโรงเรียนสายน้ำทิพย์ มีลักษณะคล้ายแบบของ พระยาผดุง
 วิทยาเสริม คณะครูโรงเรียนสายน้ำทิพย์ได้นำแบบตัวอักษรของ อาจารย์มงคล สุพรรณรัตน์
 มาดัดแปลงและทำแบบฝึกหัดคัดลายมือของโรงเรียน ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๐ และเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๙
 ได้ดัดแปลงลักษณะตัวอักษรอีกครั้งหนึ่ง

ตัวอักษรแบบโรงเรียนสายน้ำทิพย์

พยัญชนะ

ก ข ฃ ค ฅ ฉ ง จ ฉ
 ฐ ฑ ฒ ณ ฎ ฏ ฐ ท ฌ
 ณ ฉ ฌ ฌ ท ฐ ฌ บ ป
 ผ ฝ พ ฟ ภ ม ย ร ล
 ว ศ ษ ส ห ฬ อ ฮ

สระ

ะ ำ ิ ึ ึ ึ ึ ึ
 ั ำ ำ ำ ำ ำ ำ

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ว ศ ๒ ๕ ห ฟิ อ ฮ

٢٢ ٧ د د د د د د د د

၁ ၂ ၃ ၄ ၅ ၆ ၇

๒. ประเภทตัวกลมหรือตัวมน ลักษณะอักษรมีส่วนโค้งประกอบอยู่ เช่น

๒.๑ ตัวอักษรแบบขุนสัมฤทธิ์วรรณการ ตัวอักษรแบบนี้กระทรวงธรรมการ ใช้เป็นแบบฝึกคัดลายมือของนักเรียนในสมัยก่อน มีพิมพ์เผยแพร่เป็น สมุดคัดลายมือจำหน่าย

ตัวอักษรแบบขุนสัมฤทธิ์วรรณการ

พยัญชนะ

ก ข ฃ ค ฅ ฆ ง จ ฉ
 ช ซ ฌ ญ ฎ ฏ ฐ ท ฒ
 ณ ด ต ถ ท ธ น บ ป
 ผ ฝ พ ฟ ภ ม ย ร ล
 ว ศ ษ ส ห ฬ อ ฮ

สระ

ะ ำ ิ ึ ึ ึ ึ ุ ู ื
 ะว ำ ำ ำ ำ ำ ำ ำ

๒.๒ ตัวอักษรแบบกระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการได้ดัดแปลงรูปแบบตัวอักษรของ ขุนสัณเฑธีวรรณการ เพื่อทำเป็นแบบฝึกหัดคัดลายมือ สำหรับใช้กับนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาทั่วประเทศตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๒๐

ตัวอักษรแบบกระทรวงศึกษาธิการ

พยัญชนะ

ก ข ฃ ค ฅ ฉ ง จ จ

ช ฌ ญ ฎ ฏ ฎ ฏ ฐ ท ฒ

ณ ด ต ถ ท ธ น บ ป

ผ ผ พ ฟ ภ ม ย ร ล

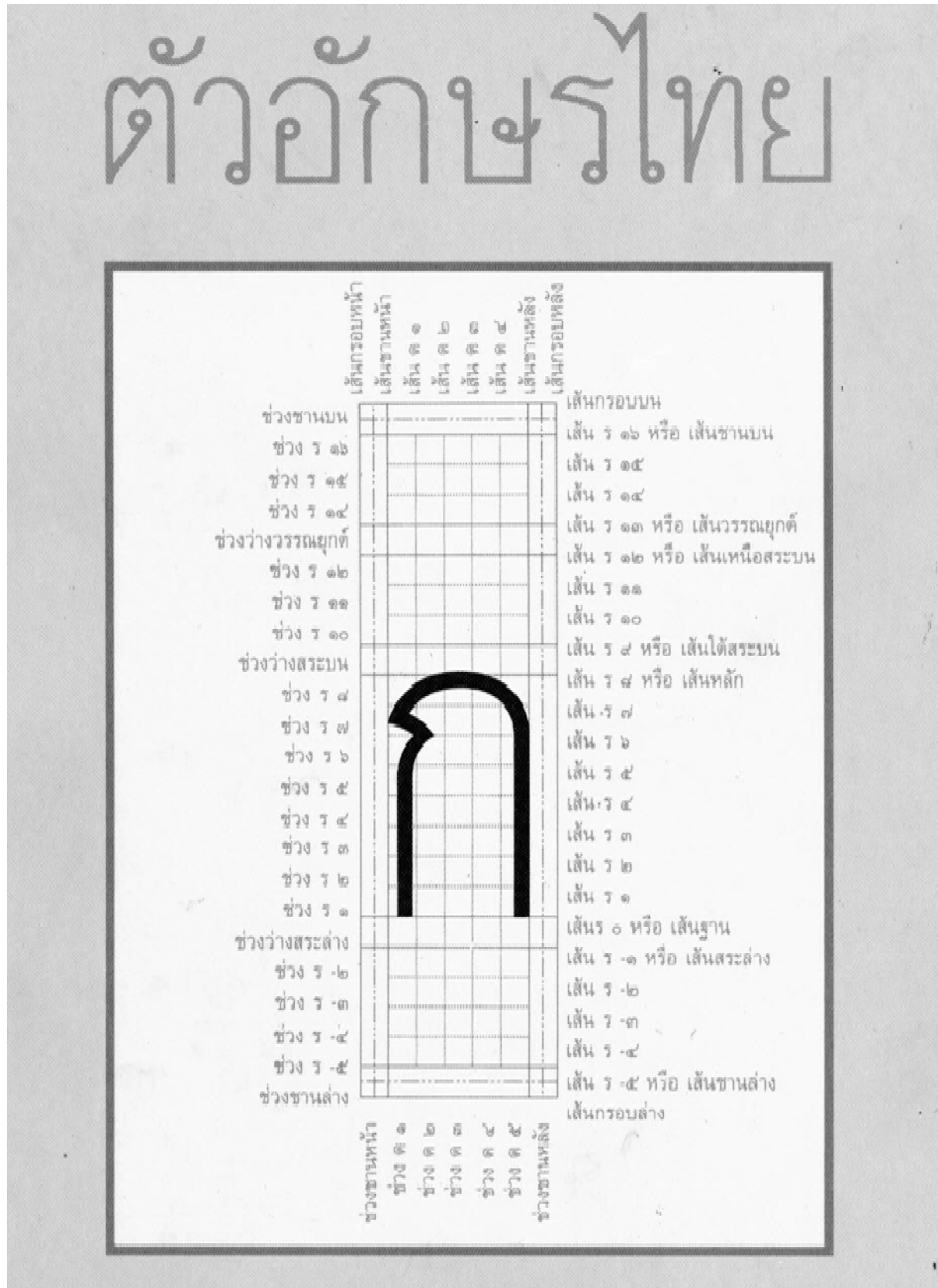
ว ศ ษ ส ห ฬ อ ฮ

สระ

ะ ำ ึ ึ ึ ึ ึ ึ ึ ึ

ัว ำ ำ ำ ำ ำ ำ ำ

๒.๓ ตัวอักษรแบบราชบัณฑิตยสถาน เป็นแบบตัวอักษรกลมที่ราชบัณฑิตยสถานกำหนดขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างตัว อักษรไทยทั้งการเขียนและการพิมพ์ รวมทั้งเพื่อประโยชน์ในการออกแบบตัว อักษรไทยที่เป็นมาตรฐาน

ใบความรู้

การคัดลายมือ

ตัวอักษรไทยมีประวัติความเป็นมายาวนานมาก ตั้งแต่สมัยสุโขทัย และมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงมาเรื่อย ๆ จนเป็นตัวเลขและตัวอักษรที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ตัวอักษรไทยเป็นมรดกที่บรรพบุรุษสร้างไว้เพื่อแสดงความภาคภูมิใจในความเป็นเอกราช มีเอกลักษณ์และมีวัฒนธรรมของชาติมาตั้งแต่โบราณ การใช้ตัวอักษรและตัวเลขไทย โดยการเขียนให้ถูกต้องเป็นการอนุรักษ์มรดกไทย สร้างความภาคภูมิใจในชาติ

๑. การเขียนหนังสือ อาจารย์เปลื้อง ณ นคร แบ่งเป็น ๓ ประเภท ดังนี้

๑. การเขียนบรรจง
๒. การเขียนหวัดแกมบรรจง (ใช้เขียนในชีวิตประจำวัน)
๓. การเขียนหวัด

การเขียนบรรจง

การเขียนบรรจงเป็นการเขียนเพื่อเน้นความชัดเจนในการสื่อสาร และความสวยงามของตัวอักษร การเขียนจะมุ่งเน้นการประณีตงดงาม ถูกต้องตามรูปแบบและอักขระวิธี การเว้นวรรคตอนช่องไฟ รวมถึงความสะอาด สวยงาม การเขียนประเภทนี้ จะมีวัตถุประสงค์เฉพาะ เช่น การประกวดคัดลายมือ การเขียนเกียรติบัตรต่าง ๆ การเขียนหนังสือสำคัญ ๆ เป็นต้น

หลักการเขียนบรรจง

๑. จับดินสอ หรือปากกา วางกระดาก วางมือและท่าทางการเขียนให้ถูกต้อง
๒. เขียนตัวอักษรทั้งสระ วรรณยุกต์ และเครื่องหมายต่างๆ รวมทั้งตัวเลขถูกต้องตามรูปแบบ
๓. เขียนตัวอักษรจากหัวไปหางเสมอ
๔. การเขียนหัวตัวอักษร มี ๒ แบบ คือ แบบหัวกลม กับรูปดอกบัวตูม (แบบอาลักษณ์) เมื่อเขียนแบบหนึ่งแบบใดแล้ว ก็ให้เขียนเป็นแบบเดียวกันไปตลอด
๕. สัดส่วนตัวอักษร ส่วนสูงของตัวอักษรแบ่งได้ ๔ ส่วน ความกว้างของตัวอักษรตามปกติจะไม่เกินครึ่งหนึ่งของส่วนสูง ตัวอักษรใดที่มีหัวอยู่แนวนอนของบรรทัด หัวจะอยู่ที่ส่วนที่ ๑ ตัวอักษรที่มีหัวอยู่แนวกลางของบรรทัด หัวจะอยู่ที่ส่วนที่ ๔ ส่วนตัวอักษรที่มีหัวอยู่ตรงกลางตัวอักษร หัวจะอยู่ในส่วนที่ ๒
๖. การเขียนไส้ตัวอักษร ไส้ตัวอักษรจะเขียนอยู่เสมอสันกึ่งกลางของส่วนสูง เว้นแต่ไส้ของตัว ฟ เท่านั้นที่เขียนเสมอหัวอักษร

การเขียนหัดแกมบรรจง

หลักการเขียนหัดแกมบรรจง

๑. เขียนหนังสือให้คงที่ คือรักษารูปลักษณะลายมือให้เป็นแบบเดียวกันตลอด ไม่ใช่โย้หน้าบ้างตัวตรงบ้าง โย้หลังบ้าง ตามแต่อารมณ์ ตามธรรมดาคนเราจะเขียนหนังสือเอียงไปทางขวามือเล็กน้อยหากใครจะเขียนหนังสือตั้งฉากกับบรรทัดก็ได้ แต่ทว่าการเขียนหนังสือให้เอนมาทางซ้ายอย่างที่เรียกว่าโย้หน้านั้น ตามหลักการเขียนไม่นิยม

๒. เขียนอักษรให้อ่านง่ายและมีหัวชัดเจน หลักการเขียนหนังสือโดยทั่วไป คือ เขียนหนังสือจากหัวไปหาง ตัวหนังสือจะอ่านง่ายขึ้น ถ้าเขียนมีหัวให้สังเกตชัดเจน คนที่เขียนหนังสือไม่มีหัวหรือที่เรียกกันว่า “หัวบอด” นั้น นอกจากจะผิดหลักการเขียนอักษรวิธีแล้ว ยังอ่านยากและทำให้เข้าใจผิดได้โดยเฉพาะอักษรที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน เช่น ด, ค, ก, หรือ ถ เป็นต้น

๓. เขียนอักษรทีละตัว อย่าเขียนตัวอักษรติดกันไปตลอด หรือหลายคำ เช่น คำว่า ทาน หรือ พานถ้าเขียนโดยไม่ยกมือเลยจะมีลักษณะคล้ายกันมาก ทำให้อ่านยาก คำอื่น ๆ ก็เช่นเดียวกัน ต้องระมัดระวังในเรื่องเหล่านี้ด้วย

๔. เขียนสะกดการันต์ให้ถูกต้องตามพจนานุกรม

๕. เขียนให้จบคำในบรรทัด อย่าเขียนหนังสือแยกคำ เช่น นา-ฬิกา ความ-รัก ประชา-ชน รูป-ถ่าย หนังสือแบบ-เรียน อยู่คนละบรรทัด ถึงจะใช้ยัติภังค์เชื่อมก็ไม่ถูกต้อง

๖. การเขียนสระกำกับ สระที่เขียนไว้บนตัวอักษร เช่น สระอิ สระอี เขียนให้มีความกว้างเท่ากับความกว้างของตัวอักษร

- การเขียนฝนทอง ฟันหนู นั้นเขียนชิดลงไม่ใช่ชิดขึ้น และจะเขียนอยู่ตรงกับเส้นหลังตัวอักษร

- การเขียนวรรณยุกต์ เขียนไว้ตรงเส้นหลังตัวอักษร สระที่เขียนข้างล่างคือ สระอุ สระอูก็เช่นเดียวกัน ถ้าอักษรนั้นมีหางยาว จึงให้เลื่อนวรรณยุกต์หรือสระนั้น ๆ ไปข้างหน้าพองามโดยไม่เกินครึ่งหนึ่งของความกว้างตัวอักษร

๗. การเขียนหางตัวอักษร ตัวอักษรที่มีหางยาว เช่น ป ฟ หางของตัวอักษรจะยาวไม่เกินครึ่งหนึ่งของความสูงตัวอักษร ถ้ายาวเกินครึ่งหนึ่งจะกลายเป็นการเขียน “เล่นหาง”

๘. การเขียนนวน เช่น การเขียนเลขศูนย์ หรือ สระอำ ต้องเขียนวนจากซ้ายไปขวา

๙. การเขียนเครื่องหมายต่าง ๆ และตัวเลข เขียนขนาดครึ่งหนึ่งของตัวอักษร

ปัจจัยที่เกี่ยวกับการคัดลายมือ

การคัดลายมือนั้นจะต้องมีปัจจัยทางร่างกายหลายอย่างประกอบกัน ดังนี้

๑. มือ การพัฒนากล้ามเนื้อก็เป็นส่วนสำคัญต่อการคัดลายมือ เด็กบางคนไม่สามารถบังคับกล้ามเนื้อให้เขียนตัวอักษรได้ บางคนมือพิการก็ทำให้เขียนไม่ถนัด หรือไม่สามารถเขียนได้ การเขียนต้องใช้มือเป็นประการสำคัญ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการฝึกกล้ามเนื้อด้วย

๒. ตา การคัดลายมือจำเป็นต้องใช้สายตาดูแบบตัวอักษร และใช้สายตาดูตัวอักษรว่าเหมือนแบบหรือไม่ สำหรับเด็กที่มีการพัฒนาการทางสายตาไม่เจริญตามปกติ จะมองภาพกลับกันกับภาพจริงคือมองตัวอักษรกลับหัวบ้าง กลับตัวบ้าง ดังนั้นเมื่อจะเขียนตัวอักษรก็เขียนกลับหัวตามสายตา จึงเกิดการเขียนผิด เช่น “บ้าน” เขียนเป็น “บาน” เป็นต้น ดังนั้น สายตาก็เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อการเขียนเป็นอย่างยิ่ง

๓. ความสัมพันธ์ระหว่างดวงตากับกล้ามเนื้อ การเขียนต้องอาศัยตามอง เพื่อรับเข้าและใช้มือแสดงสิ่งที่มองเห็น นอกจากนี้ยังต้องมองสิ่งที่มือเขียน ว่ามีขนาดถูกต้องเหมือนแบบหรือเหมือนที่คิดไว้หรือไม่

หลักการคัดลายมือ

๑. นั่งตัวตามสบาย การวางท่าในการเขียน ต้องนั่งตัวตรง ค้อมศีรษะเล็กน้อย สายตาห่างจากกระดาษประมาณ ๑ ฟุต และเขียนด้วยมือขวา ส่วนมือซ้ายวางบนกระดาษที่เขียนเพื่อไม่ให้กระดาษเลื่อนไปมา

๒. จับดินสอด้วยนิ้วชี้กับนิ้วหัวแม่มือ พาดดินสอบนนิ้วกลาง ดินสอพันนิ้วประมาณ ๑ นิ้ว ส่วนนิ้วก้อยและนิ้วนางอไว้ในฝ่ามือ

๓. แสงสว่างเข้าทางด้านหน้า หรือด้านซ้ายมือการวางสมุด ให้วางสมุดตรง ๆ ไม่วางสมุดเอียงไปทางใดทางหนึ่ง

๔. เริ่มเขียนจากหัวตัวอักษรก่อน ส่วน ก และ ฅ เริ่มจากริมด้านซ้าย

๕. ตัวอักษรที่มีเชิงหรือความสูง เช่น ฎ ฐ ใ โ เขียนให้ลงล่างหรือขึ้นบนประมาณครึ่งหนึ่งของตัวปกติ

๖. ตัวอักษรที่มีความกว้าง เช่น ณ ญ จะกว้างกว่าตัวอักษรปกติครึ่งส่วน

๗. เว้นช่องไฟระหว่างตัวอักษร และระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากัน

๘. เว้นวรรคเล็กเท่าตัว ก วรรคใหญ่เป็นสองเท่าของตัว ก

๙. เว้นริมกระดาษทั้ง ๒ ข้างให้พอเหมาะ นิยมเว้นริมซ้าย ๑ นิ้ว ริมขวา ครึ่งนิ้ว

๑๐. เขียนตัวอักษรให้ถูกแบบ เป็นระเบียบ สะอาดและรวดเร็ว

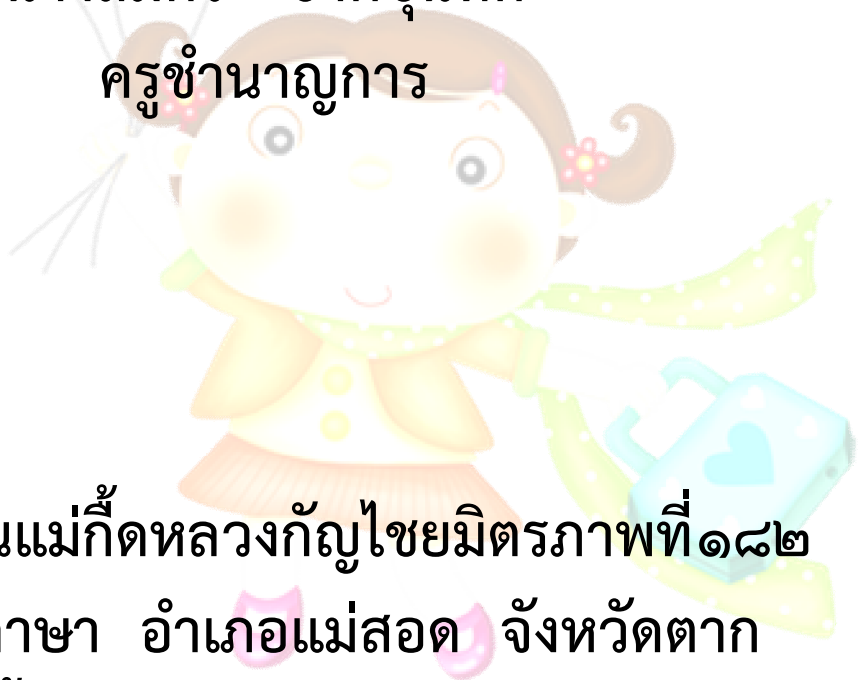
เอกสารประกอบการจัดการเรียนรู้ (สำหรับครูผู้สอน)

กิจกรรมเขียนสวยด้วยมือเรา

โดย

นางสมศรี ชาติขุนทด
ครูชำนาญการ

โรงเรียนบ้านแม่กีดหลวงกัญไชยมิตรภาพที่๑๘๒
ตำบลแม่กาษา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต ๒
กระทรวงศึกษาธิการ